

बोर्ड प्रश्नपत्रिका : मार्च २०१४

वेळ: २ तास

एकूण गुण: ४०

सूचना:

- सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- प्र. ३(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या आलेख कागदाचा वापर करून तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.
- प्र. ३(क) साठी पुरविण्यात आलेल्या नकाशा आराखड्याचा वापर करून तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.
- नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
- आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा व नकाशाचा वापर करा.

१. (अ) कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत पुन्हा लिहा : [३]

- भारतीय द्वीपकल्पाचे दक्षिण टोक _____ आहे.
(चेन्नई, तिरुवनंतपुरम, कन्याकुमारी, मदुराई)
- _____ हा सतलज नदीवरील प्रकल्प आहे.
(भाक्रा-नांगल, हिराकूड, जायकवाडी, दामोदर खोरे)
- दक्षिण घाटाला _____ म्हणतात.
(अन्नाइमुडी, केमनगुंडी, निलगीरी, अन्नामलाई)

(ब) 'अ' स्तंभातील घटकांशी 'ब' स्तंभातील घटकांबरोबर योग्य जोड्या लावा : [३]

	'अ' स्तंभ		'ब' स्तंभ
i.	के-२	अ.	झास्कर रांग
ii.	मानसरोवर	ब.	सर्वाधिक हिमाच्छादित
iii.	काराकोरम	क.	सिंधू नदीचा स्रोत
		ड.	जगातील दुसऱ्या क्रमांकाच्या उंचीचे पर्वत शिखर

२. (अ) पुढील विधानांची भौगोलिक कारणे द्या (कोणतीही दोन) : [४]

- राजस्थानच्या वाळवंटातील शेतकरी पशुपालनावर अवलंबून असतात.
- मळ्यांची शेती मुख्यतः पश्चिम घाटाच्या दक्षिण भागात एकवटली आहे.
- छोटा नागपूर पठारावर खाणकाम मोठ्या प्रमाणावर विकसित झाले आहे.
- प्रादेशिकीकरण अत्यंत आवश्यक आहे.

(ब) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [४]

- पश्चिम घाट : नैसर्गिक वनस्पती
- दख्खनच्या पठारावरील नैसर्गिक आपत्ती
- पूर्व हिमालय

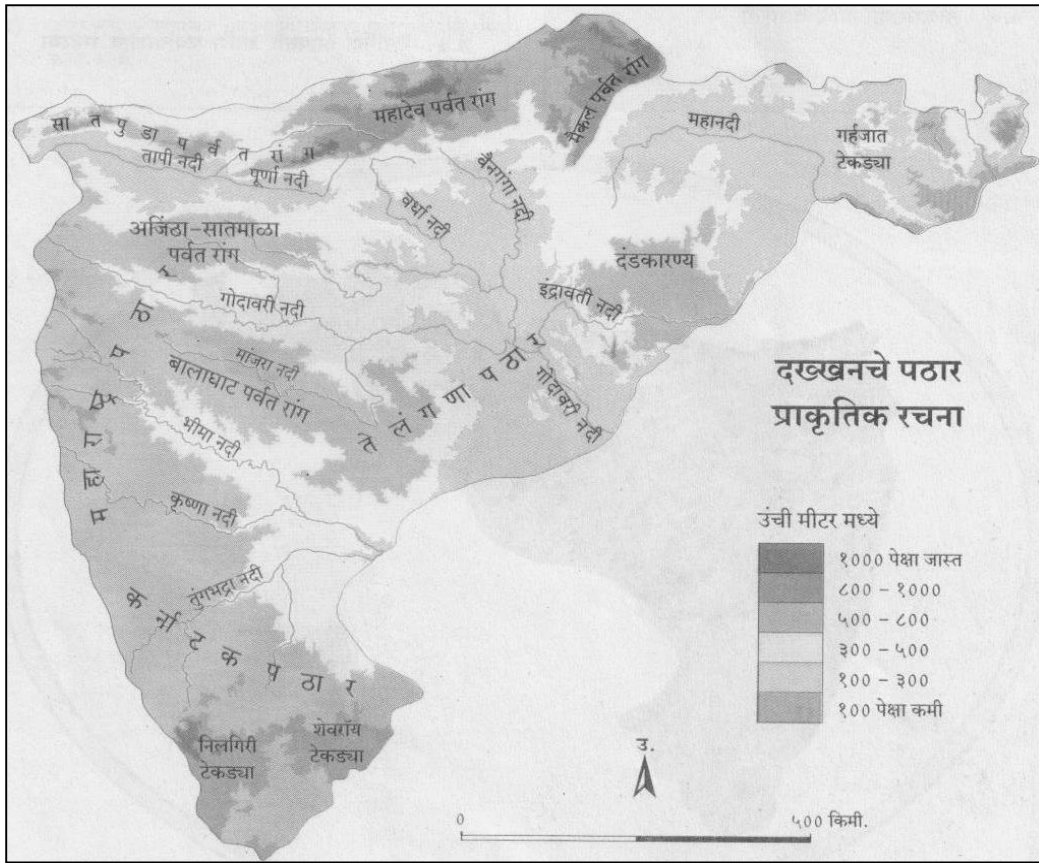
३. (अ) खाली दिलेल्या सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे साधा रेषालेख काढा :
भारत : लोकसंख्या

[२]

वर्ष	लोकसंख्या (कोटींमध्ये)
१९५१	३६
१९६१	४४
१९७१	५५
१९८१	६८
१९९१	८५
२००१	१०२
२०११	१२१

(ब) खालील नकाशाचे वाचन करून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[२]

प्रश्न :

- महाराष्ट्र पठारावरील मुख्य नद्यांची नावे लिहा.
- पश्चिम वाहिनी नदीचे नाव लिहा.
- कर्नाटक पठारावरील दोन टेकड्यांची नावे लिहा.
- कृष्णा नदीच्या कोणत्याही एका उपनदीचे नाव लिहा.

- (क) तुम्हास पुरविलेल्या भारताच्या आराखड्यात पुढील घटक दाखवा, तसेच त्यांची नावे द्या व चिन्हांची सूची द्या (कोणतेही दोन) : [२]
- पाल्कची सामुद्रधुनी
 - पूर्वांचल
 - लक्षद्वीप
 - राजस्थानचे वाळवंट
४. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [८]
- राजस्थानमध्ये लोकर उद्योगाचा विकास का झाला आहे?
 - पंजाब-हरियाणाच्या मैदानी प्रदेशातील दूध उत्पादन व्यवसायाबद्दल लिहा.
 - मध्यवर्ती पठारी प्रदेशाचे विभाग सविस्तरपणे लिहा.
५. रिक्त्या जागी योग्य तो पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत पुन्हा लिहा : [२]
- कमाल नफा मिळवणे हा _____ अर्थव्यवस्थेतील उत्पादकांचा मुख्य हेतू असतो.
(समाजवादी, भांडवलशाही, मिश्र)
 - तृतीय क्षेत्र हे _____ क्षेत्र म्हणूनही ओळखले जाते.
(कृषी, औद्योगिक, सेवा)
६. पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [६]
- मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?
 - भाववादीची दोन मुख्य कारणे लिहा.
 - सार्वजनिक वितरण प्रणालीच्या लाभातून कोणाला वगळण्यात येते?
 - ग्राहक संरक्षण कायद्याची मुख्य उद्दिष्टे कोणती?
 - 'तुटीचा अर्थभरणा' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
७. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे पाच किंवा सहा वाक्यांत उत्तर लिहा : [४]
- भाववाढ नियंत्रित करण्याचे राजकोषीय उपाय स्पष्ट करा.
 - सार्वजनिक वितरण प्रणालीतील उणिवा स्पष्ट करा.